

Tarih: 21.08.2013

"Kritik Düşünme: Öğrencileri Hızla Değişen Dünyaya Hazırlama Yolları, Richard Paul, 1993" kitabından uyarlanmış bu çalışmada aydınlatıcı soruların sorulması; varsayımlar, gerekçeler, deliller ve çıkarımların sorgulanması; bakış açılarının yakalanması ve soruların nasıl sorgulanmasına yönelik Sokratik sorgulama teknikleri anlatılmıştır.

SOKRATİK SORGULAMAYI ÖĞRENİYORUZ

Problem-Temelli Öğrenme

Sokrates Sorgu Usullerinin Sınıflandırılması

Richard Paul tarafından geliştirilen Sokrates sorgu usulleri sınıflaması, geleneksel anlamda bir hiyerarşik yapı değildir. Kategoriler birbirlerinin üstünde yükselirken, bir şablon ya da sırayı takip etme zorunluluğu yoktur. Bir soruya verilen cevap öğrenciyi, öğretici tarafından önceden belirlenmemiş başka bir sorgu kategorisine sürükleyebilecektir. Problem-temelli öğrenme felsefesine bağlı kalmada en büyük yardımcı, modelin bu özelliğidir! İyi yetişmiş bir öğreticinin rolü "iz sürerek eğitmek" olduğu kadar, aynı zamanda ve buna ek olarak öğrencilere kendi tasarladıkları haritayla "yaşanabilir bir hedefe doğru seyahat" imkânı sağlamaktır.

Aşağıdaki tablo, Richard Paul'un *Kritik Düşünme: Öğrencileri Hızla Değişen Dünyaya Hazırlama Yolları*, isimli 1993 yılında yayımlanan kitabından uyarlanmıştır.

(Orijinali: Paul, Richard, *Critical Thinking: How to Prepare Students for a Rapidly Changing World*, 1993)

AYDINLATICI SORULAR

... ile ne demek istiyorsunuz?	Ali, bu yorum ile neyi kastediyorsun bu yorumundan ne anlıyorsun?
Esas söylemek istediğiniz nedir?	Ali, Mehmet'in söylediklerini kendi cümlelerinle özetleyebilir misin? Mı kastettiğin tam olarak bu mudur?
... nın... ile ne gibi bir ilgisi var?	Bir örnek verebilir misiniz?
Bunu başka bir şekilde ifade edebilir misiniz?	Şu söyledikleriniz için bir örnek ola
Esas söylemek istediğiniz... mı yoksa... mıdır?	Bunu biraz daha açıklayabilir misin
Buradaki esas konunun/ meselenin ne olduğunu düşünüyorsunuz?	Bunun hakkında daha fazla bir şey s misiniz?
Sizi doğru anlayıp anlamadığımı bilmeme izin verin. Demek istediğiniz... mı yoksa... mıdır?	Bunu neden söylüyorsunuz?
Bunun tartıştığımız konu ile ilgisi nedir?	

VARSAYIMLAR NASIL SORGULANIR?

Bu konuyla ilgili varsayımınız nedir?

Ali'nin bununla ilgili varsayımı nedir?

Bunun yerine hangi varsayımda bulunabiliriz?

...yı varsaydığınız görülüyor. Doğru anlamış mıyım?

Bütün muhakemeniz... fikrine dayanıyor. Niçin muhakemenizi... yerine... üzerine kurduunuz?

.....yı varsaydığınız görülüyor. Bu farklılığınızı nasıl açıklıyorsunuz?

Her zaman bu bir realite, vakıa mıdır? Niçin bu varsayımın bunu desteklediğini düşünüyorsunuz?

Herhangi birisi bu varsayımı neden ileri sürerdi acaba?

GEREKÇE VE DELİLLER NASIL SORGULANIR?

Bu duruma örnek olarak ne verilebilir?

... buradaki olaya nasıl uygulanır?

Nereden biliyorsunuz?

Bu konudaki görüşünüzü ne değiştir

Neden bunun doğru olduğunu düşünüyorsunuz?

Acaba, bu şekilde inanmak için bahı bir delil midir?

Bunun için bir deliliniz var mı?

Bu delilde şüphe uyandıracak bir sel mıdır?

Böyle olması/olmaması ne fark eder?

Bunun doğru olup olmadığını bilece konumdaki kimdir?

Böyle söylemenizin sebepleri nelerdir?

... diyen birisine ne söylediniz?

Başka hangi bilgilere ihtiyacınız var?

Gerekçelerinizi bize açıklayabilir misiniz?

Birileri bu bakışı destekleyecek bir sunabilir mi?

Bu gerekçeler yeterli midir?

Bunu niçin söylüyorsunuz?

Bu sonuca hangi muhakeme ile ulaş

Bunun doğru olup olmadığını nasıl l

BAKIŞ AÇILARI NASIL YAKALANIR?

Konuya ..... açısından yaklaştığınız görülüyor.
Neden ..... yı değil de bunu tercih ettiniz?

Diğer insanlar veya gruplar buna nasıl tepki gösterirlerdi? Neden? Onları bu konuda neler etkilerdi?

Bu konuya yapılabilecek bir itirazı nasıl cevapladınız?

Bu konuda yapılabilecek ..... gibi bir itirazı nasıl cevapladınız?

..... düşüncesine sahip birisi olabilir mi?

..... düşüncesine sahip birisi ne yapardı? Herhangi birisi bunu başka bir şekilde anladı/anlayabilir mi?

Aynı fikirde olmayan birisi ne söyledi?

Alternatif görüş nedir?

Ali ve Mehmet'in görüşleri nasıl benzerlik göstermektedir?

Ali ve Mehmet'in görüşleri nasıl farklılık göstermektedir?

İMALI ANLATIMLAR VE ÇIKARIMLAR NASIL SORGULANIR?

Genç öğrenciler için "ima etmek ya da kast etmek" terimlerinin açıklanması gerek

Bununla neyi ima ediyorsunuz?

Bununla neyi kast ediyorsunuz?

... dediğinizde kast ettiğiniz... mıdır?

O gerçekleşen hariç başka ne gibi sonuçları olabilirdi, Neden?

Ne gibi etkileri olabilirdi?

Onun olması zorunlu mu yoksa muhtemel midir?

Alternatifi nedir?

Eğer... ve... durum ise o zaman neyin de doğru olması gerekirdi?

...nın etik/ahlaki olmadığını söylersek... nın durumu ne olacak?

SORULAR NASIL SORGULANIR?

Bunu elde etmek için nasıl bir soru sorabiliriz?	Hepimiz bunun bir soru olduğuna hı miyiz?
Bu soru hangi varsayıma dayanmaktadır?	Bu soruyu cevaplamak için, ilk olarak hangi soruları cevaplamalıyız?
... Bu soruyu başka bir şekilde sorabilir mi?	Bu soruyu tam olarak nasıl yorumla anladığımdan emin değilim. Demek istediğiniz... bunun aynısı mıdır?
Bu soruyu bir başkası nasıl sorardı?	Bu konuyu... nasıl ifade ederdi?
Bu soruyu tamamen yok sayabilir miyiz?	Bu konu neden önemlidir?
Bu soru net mi, tam olarak anlıyor muyuz?	Bu en önemli soru mudur, yoksa konunun temelinde yatan esas başka bir soru mudur?
Bu cevaplama kolay mı yoksa zor bir soru mudur?	
Bu soru bizden bir şeyleri değerlendirmemizi mi istiyor? Neyi?	

SOKRATİK SORGULAMA YAPMAK İSTEYEN BİRİSİ

Sokratik sorgulamayı etkili bir şekilde yapmak isteyen birisi aşağıdakileri yapmalıdır.

BAŞKALARININ NE SÖYLEDİĞİNİ DİKKATLE DİNLEMELİ

BAŞKALARININ SÖYLEDİKLERİNİ CİDDİYE ALMALI

GEREKÇE VE KANITLARI ARAMALI

VARSAYIMLARI GÖRMELİ VE ÜZERİNDE DÜŞÜNMEİ

İMALARI, KASTEDİLENLERİ VE SONUÇLARI KEŞFETMELİ

ÖRNEKLERİ, BENZEŞİMLERİ VE AMAÇLARI ARAŞTIRMALI

BİRİSİNİN BİLDİĞİ İLE SALT İNANDIĞINI AYIRT ETMEYİ ARAMALI

BAŞKALARININ GÖRÜŞ VEYA BAKIŞ AÇILARINA EMPATİ YAPMALI

TUTARSIZLIK, ÇELİŞKİ, BELİRSİZLİK VE DÜŞÜNCEDEKİ DİĞER PROBLEMLER İÇİN TETİKTE OLMALI

GÖRÜNENLERİN ARKASINA, YÜZEYLERİNİN ALTINA BAKMALI

DOĞRUYU VE GEÇERLİLİĞİ ARAMAK İÇİN ZAYIF TARAFLI SAVUNMA ROLÜNÜ OYNAMAYI İSTEMELİ

SAĞLIKLI ANLAMDA ŞÜPHECİLİĞİNİ SÜRDÜRMELİ/KORUMALI

**KAD Platformu Tercüme Birimi tarafından http://ed.fnal.gov/trc_new/tutorial/taxonomy.html adresinden uyarlanmıştır.
İnternet erişim tarihi 11.04.2013**

KAD PLATFORMU SİTESİNDEN ALINMIŞTIR.

